

6^η ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗ ΑΣΚΗΣΗ

ΘΕΡΜΟΖΕΥΓΟΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Τμ. Ηλεκτρολόγων Μηχανικών & Μηχανικών Υπολογιστών

Εργ. Ηλεκτρικών Μετρήσεων

Βανδίκας Ν. Ιωάννης, Ε.Δι.Π.

Στόχοι εργασίας

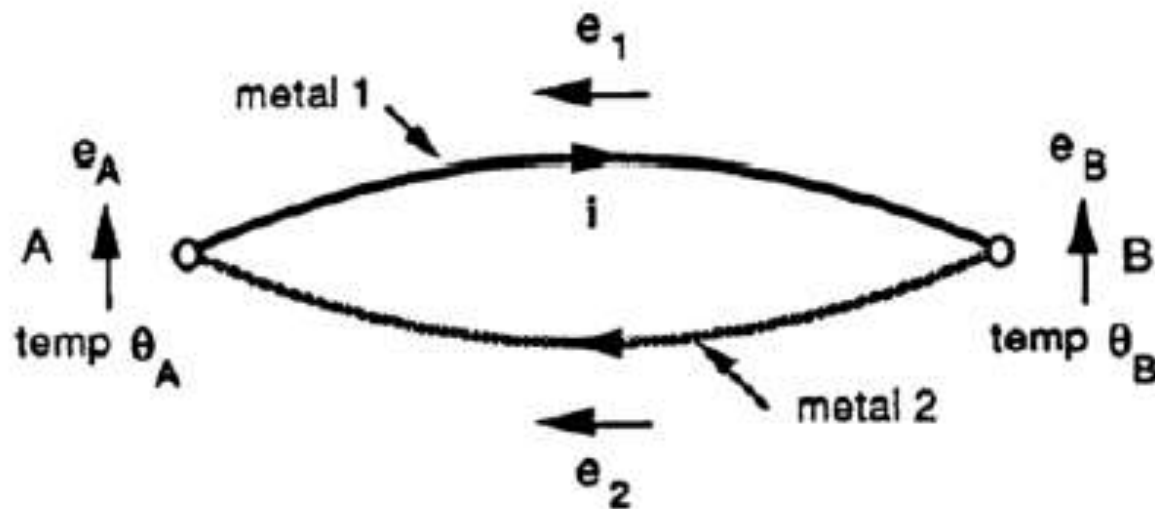
- Να αναγνωρίζετε τους όρους φαινόμενο Thomson, Peltier.
- Να κατανοήσουμε την αρχή λειτουργίας ενός θερμοζεύγος.
- Να καταλάβουμε την ανάγκη να χρησιμοποιούνται αγωγοί αντίσταθμισης θερμοκρασίας με τα θερμοζεύγη.

Αισθητήρες Μέτρησης Θερμοκρασίας

- Θερμοζεύγος
- Θερμίστορ
- Αισθητήρας Πλατίνας (PT100)
- Διμεταλλικό στοιχείο
- Ηλεκτρονικοί αισθητήρες (LM35, DS1820...)

Εισαγωγή

Αν ενώσουμε δυο σύρματα από διαφορετικά μέταλλα (metal 1 και metal 2) σε βρόχο, όπως στην εικόνα και οι δυο επαφές κρατηθούν σε διαφορετικές θερμοκρασίες (temperatures) θ_A και θ_B , αντίστοιχα, τότε γύρω στο βρόχο θα κυλάει ένα ρεύμα.

Φαινόμενο Peltier

Σε κάθε μια επαφή αναπτύσσετε μια ΗΕΔ, που συμβολίζονται με e_A & e_B . Οι ΗΕΔ εξαρτώνται από τις απόλυτες θερμοκρασίες των επαφών. Αν η επαφή Α είναι θερμότερη από την Β, τότε θα υπάρχει μια συνολική ΗΕΔ λόγω του φαινομένου Peltier

$$e_A - e_B = P(\theta_A - \theta_B)$$

P ο συντελεστής Peltier

Φαινόμενο Thomson

Κάθε σύρμα του βρόχου δημιουργεί μια μικρή ΗΕΔ σαν αποτέλεσμα της διαφοράς θερμοκρασίας μεταξύ των ακρών του, η ΗΕΔ είναι διαφορετική για διαφορετικά μέταλλα.

Αν T_1 είναι ο συντελεστής Thomson (Thomson coefficient) για το μέταλλο 1

και T_2 είναι ο συντελεστής Thomson για το μέταλλο 2, τότε

$$e_1 = T_1(\theta_A - \theta_B)$$

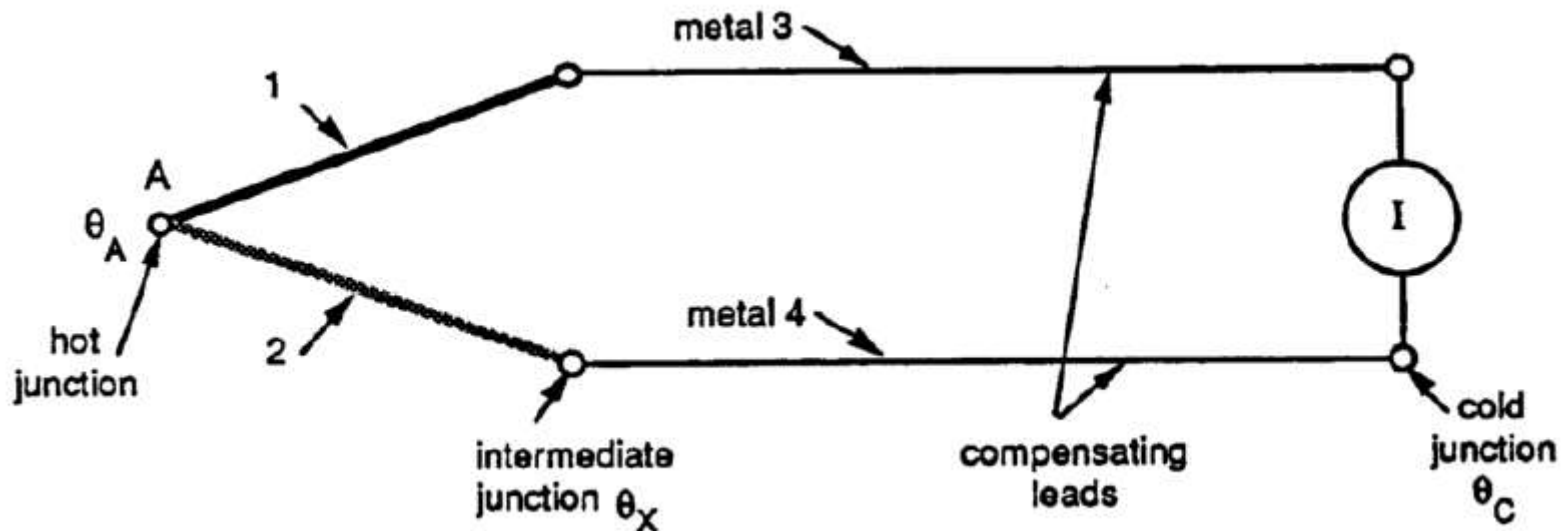
$$e_2 = T_2(\theta_A - \theta_B)$$

Έτσι, η συνολική ΗΕΔ, λόγω φαινομένου Thomson, είναι:

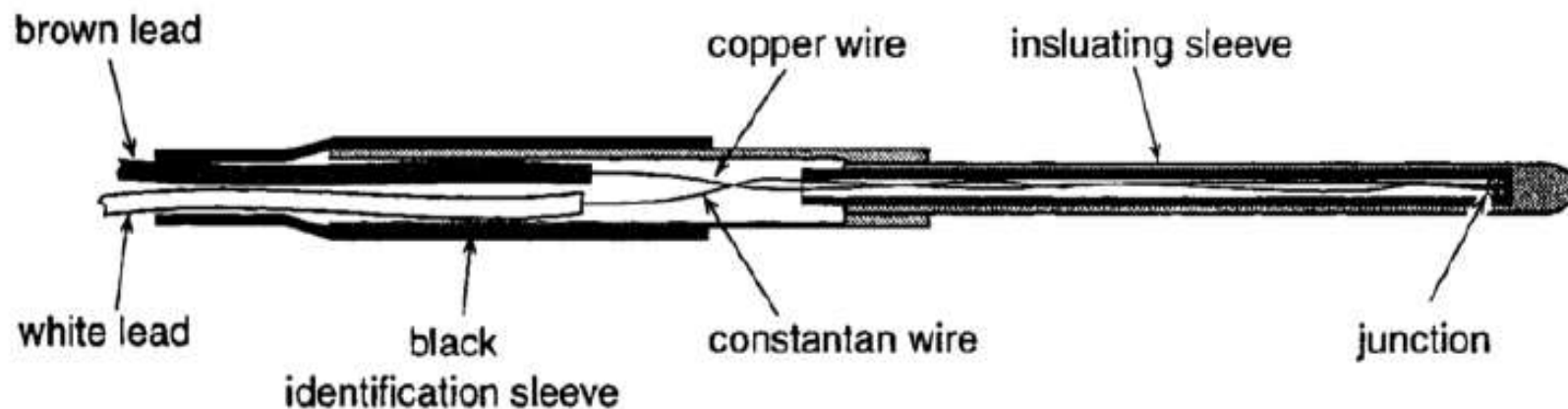
$$e_2 - e_1 = (T_2 - T_1)(\theta_A - \theta_B)$$

Αγωγοί Αντιστάθμισης

Τα μέταλλα του ζεύγος δεν συνηθίζετε να χρησιμοποιούνται για την σύνδεση τους είτε ότι μπορεί να είναι εύθραυστα, είτε να έχουν υψηλή αντίσταση, είτε και υψηλού κόστους όπως η πλατίνα ή το ράδιο.

Θερμοζεύγος

Το λευκό καλώδιο (white lead) και το καφέ καλώδιο (brown lead), που βγαίνουν, έχουν χρώματα σύμφωνα με τους Πρότυπους Βρετανικούς Χρωματικούς Κώδικες (British Standard Colour Codes, BS4937/1993) και δείχνουν ότι είναι, αντίστοιχα:

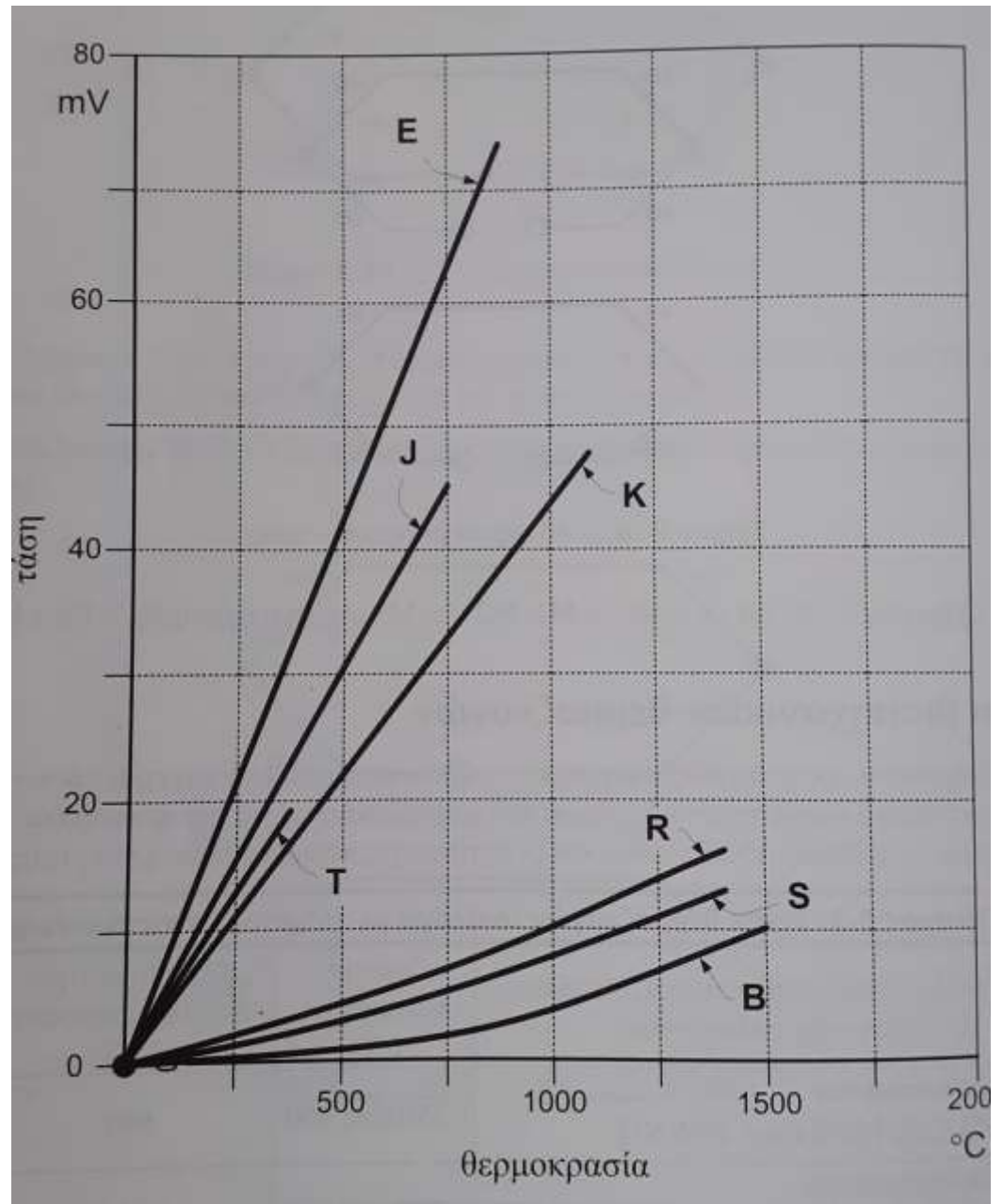
+Ve: Καφέ (Brown): Χαλκός (Copper)

-Ve: Λευκό (White): Κονσταντάνη (Constantan¹)

Με άλλα λόγια, αυτοί οι δύο αγωγοί σύνδεσης δεν είναι πραγματικά αγωγοί αντιστάθμισης αλλά, απλά, επεκτάσεις των ίδιων μεταλλικών αγωγών του ζεύγους αλλά φτιαγμένοι σε μια πιο βολική φυσική μορφή.

Χαρακτηριστική θερμοζεύγους

Πλεονεκτήματα

- Γραμμικά
- Υψηλή ακρίβεια
- Δεν απαιτεί τάση τροφοδοσίας
- Καλή επαναληψιμότητα
- Μεγάλη περιοχή λειτουργίας

Μειονεκτήματα

- Χαμηλή τάση εξόδου
- Απαιτεί βοηθητικά κυκλώματα

Τύποι Θερμοζεύγων

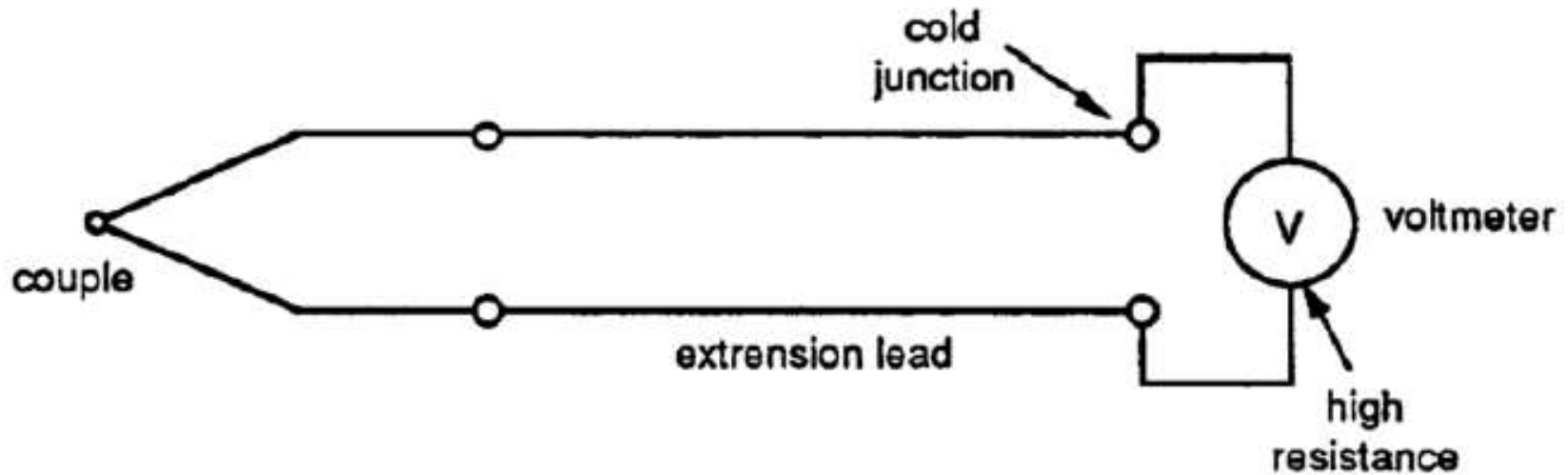
Τύποι Θερμοζεύγων

Τύπος	Κλίμακα °C
Χαλκός-Κονσταντάνη (Copper-Constantan)	-190 ως 400
Σίδηρος-Κονσταντάνη (Iron-Constantan)	-190 ως 850
Πλατίνα-Ρόδιο/Πλατίνα (Platinum-Rhodium/Platinum)	-1000 ως 1600
Νικέλιο/Χρώμιο-Νικέλιο/Αλουμίνιο (Nickel/Chromium-Nickel/Aluminum)	-200 ως 1100

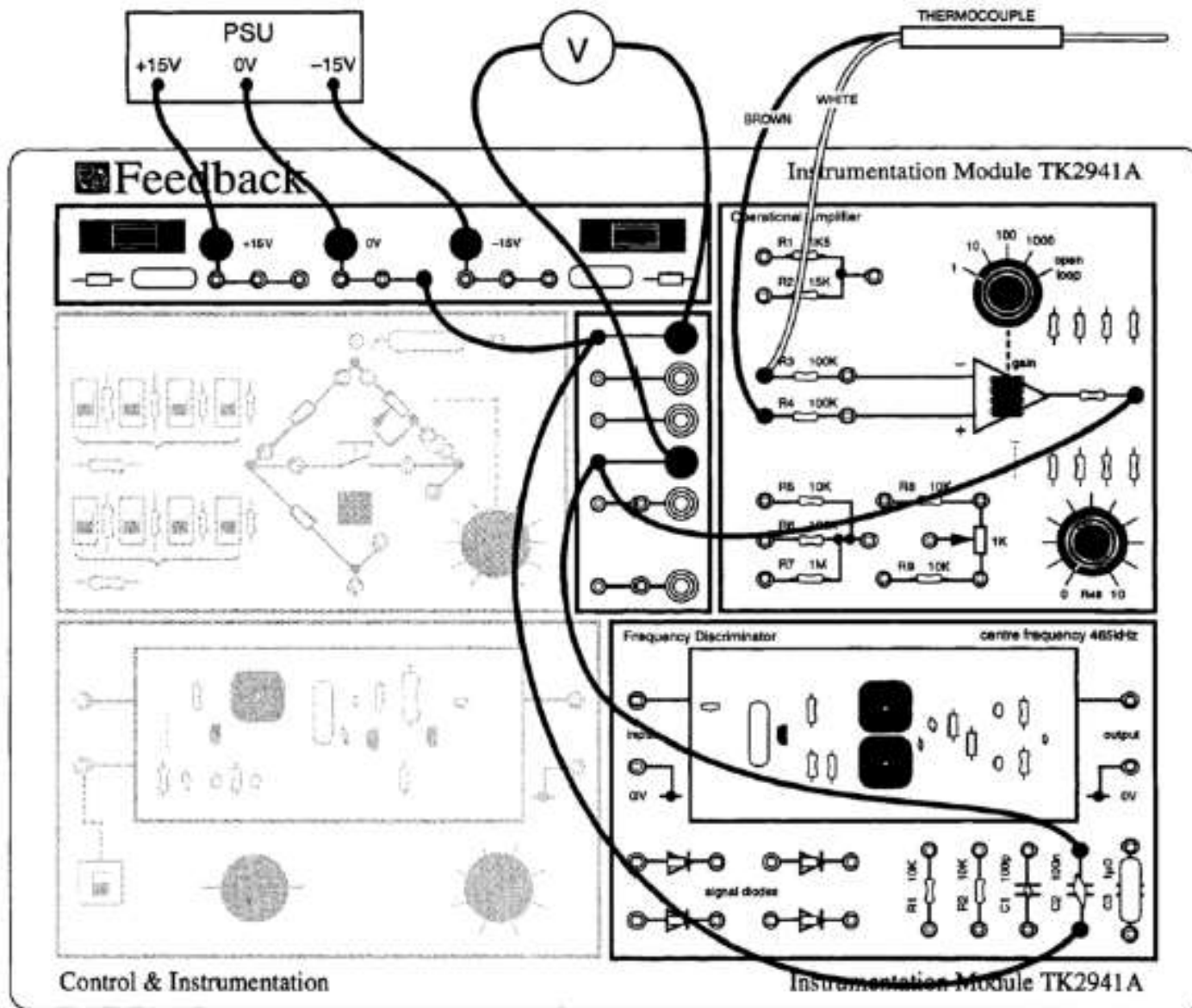
Τύποι Θερμοζεύγων

Σύμβολο	Μέταλλο θετικής πολικότητας/Μέταλλο αρνητικής πολικότητας	Περιοχή λειτουργίας [°C]	Μέγιστη επιτρεπτή θερμοκρασία [°C]	Μέγιστο σχετικό σφάλμα [%]
T	χαλκός/constantan [99.9% Cu] / [55% Cu + 45% Ni]	-250 έως 400	500	±0.4
E	chromel/constantan [~ 90% Ni + 10% Cr] / [55% Cu + 45% Ni]	-200 έως 850	1100	±0.5
J	σίδηρος/constantan [99% Fe] / [55% Cu + 45% Ni]	-200 έως 850	1100	±0.4
K	chromel/alumel [90% Ni + 10% Cr] / [95% Ni + 2% Al + 2% Mn + 1% Si]	-200 έως 1100	1300	±0.75
R	λευκόχρυσος/λευκόχρυσος, ρόδιο (13%) [100% Pt] / [87% Pt + 13% Rh]	0-1400	1650	±0.5
S	λευκόχρυσος/λευκόχρυσος, ρόδιο (10%) [100% Pt] / [90% Pt + 10% Rh]	0-1400	1650	±0.5
B	λευκόχρυσος, ρόδιο/λευκόχρυσος, ρόδιο [94% Pt + 6% Rh] / [70% Pt + 30% Rh]	0-1500	1700	±0.5

Πειραματικό μέρος - Θερμοζεύγη

Διάταξη Μέτρησης Θερμοζεύγος

Πίνακας Μετρήσεων - Θερμοζεύγος

Σχισμή No	Θερμ. Δοχείου (°C)	Θερμ. Αέρα (°C)	Διαφορά Θερμ. (°C)	Ένδειξη Οργάνου (V)	ΗΕΔ Θερμοζεύγους (mV)
20					
18					
16					
14					
12					
10					
8					
6					
4					
2					

Τρόποι μέτρησης αντίστασης- Θερμίστορ

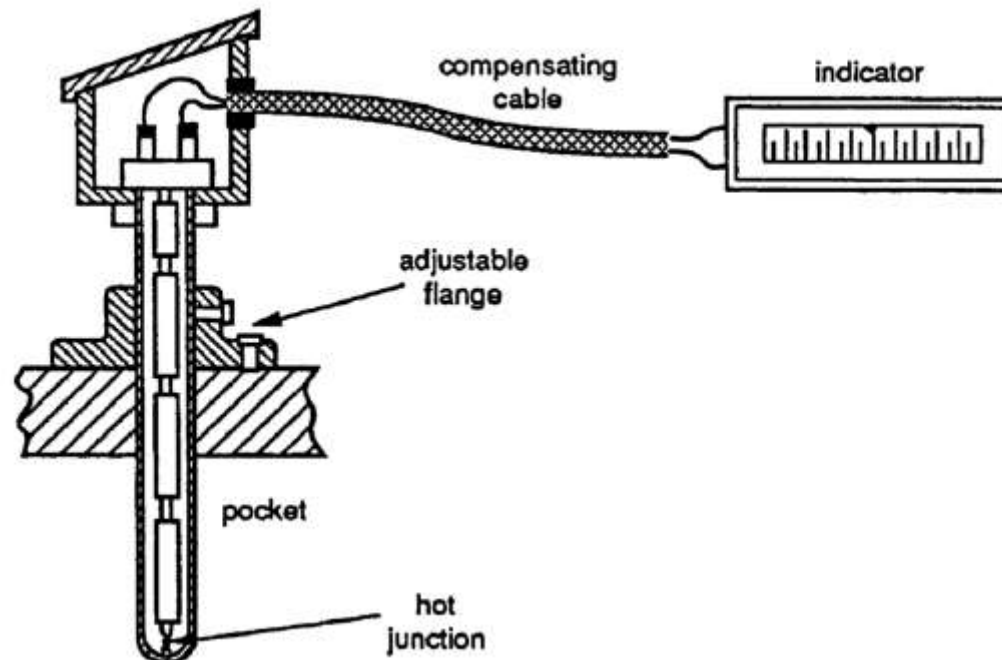

Παρατηρήσεις

Από την πρακτική άσκηση επιβεβαιώνουμε – αν και για πολύ μικρή θερμοκρασιακή περιοχή – την γραμμική συμπεριφορά. Επίσης την εξαιρετικά χαμηλή στάθμη ΗΕΔ που χωρίς την χρήση τελεστικού ενισχυτή θα ήταν αδύνατη.

Χρήσεις

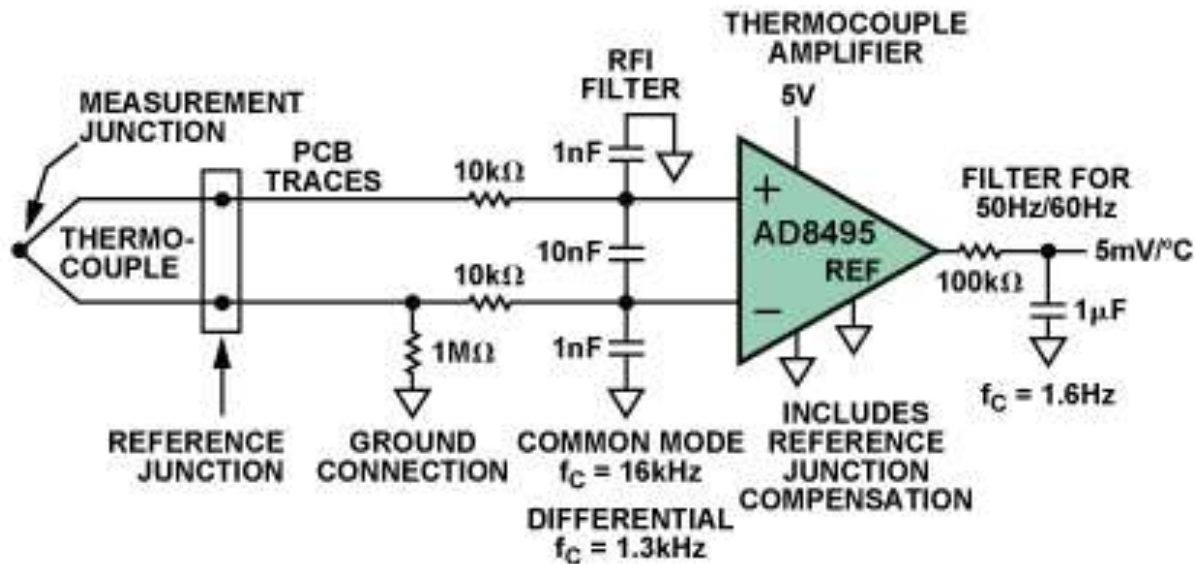
- Αποκλειστικά στην βιομηχανία
- Κατεργασία Μέταλλων
- Υψηλές θερμοκρασίες

Ολοκληρωμένα κυκλώματα με θερμοζεύγη

Με την χρήση τελεστικών ενισχυτών απλοποιούνται κυκλώματα και μετρήσεις.

<https://www.analog.com/media/en/analog-dialogue/volume-44/number-4/articles/measuring-temp-using-thermocouples.pdf>

Βαθμονόμηση σε θερμοζεύγη FLUKE 9100S

<https://www.fluke.com/en-us/product/calibration-tools/temperature-calibrators/fluke-calibration-9100s/ds>

- Smallest dry-wells in the world
- Ranges from 35 °C to 375 °C
- Accuracy to ± 0.25 °C, stability of ± 0.25 °C at 50 °C
- RS-232 interface

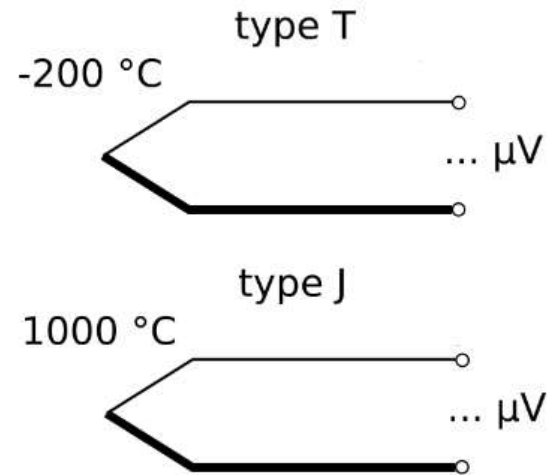
Συμπεράσματα

Το θερμοζεύγος αποτελεί μια από τις καλύτερες επιλογές για την βιομηχανία και όπου υπάρχει απαίτηση μεγάλης θερμοκρασιακής περιοχής. Η σταθερότητα και η αντοχή στο χρόνο και σε υψηλές θερμοκρασίες καλύπτουν τις ανάγκες της βιομηχανίας.

Ερωτήσεις

Συνολικά 4 ερωτήσεις όπως παρουσιάζονται στην εργαστηριακή άσκηση και ένα πρόβλημα και τα παρακάτω:

1^η Υπολογίστε την τάση εξόδου στα παρακάτω θερμοζεύγη

2^η Τι είναι τα RFI Filter του κυκλώματος στη διαφάνεια 21.

Ερωτήσεις ?

Ευχαριστούμε!

